

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

2. פרק רביעי אחד דיני ממונות.....
- א. אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם
2.....
- ב. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני ממונות בשלשה ודיני נפשות בעשרים
ושלשה דיני ממונות ... ודיני נפשות ... לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב
ג. דיני ממונות הטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול דיני נפשות מתחילין מן הצד
5.....
- ד. שמר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על
שטר זה והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני שטר כשר ועדיו כשרין היישין שמא
7.....
- ה. שטרי חוב המוקדמין פסולים והמאוחרים כשרין
8.....
- ו. דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה ... ומה טעם אמרו
דיני ממונות לא בעינין דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לויין
9.....
- ז. בדיני קנסות ואיך בהודאות והלואות
10.....
- ח. כאן בדין מרומה כאן בדין שאינו מרומה
10.....
- ט. צדק צדק תרדף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד שתי ספינות עוברות בנהר ... אם
עוברות שתיהן טובעות ... וכן שני גמלים שהיו עולים ... בזה אחר זה שניהן עולין ...
תידחה שאינה טעונה מפני טעונה ... תידחה קרובה מפני שאינה קרובה היו שתיהן קרובות
שתיהן רחוקות המל פשרה ביניהן ומעלות שכר זו לזו.....
11.....
- י. צדק צדק תרדף הלך אחר בית דין יפה אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבן יוחנן בן
זכאי לברור חיל.....
12.....
- יא. מסייעין את העדים ממקום למקום כדי שתיטרף דעתן ויחזרו בהן
13.....
- יב. אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין
15.....
- יג. אמרינן ליה אי לא קטלת לא תדחל
15.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף לב.

פרק רביעי אחד דיני ממונות

א. אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לכם

כבר התבאר במסכת יבמות דף קכב: ולעיל דף ב: וגו. ודף ל: שמן התורה¹ כל העדים צריכין דרישה וחקירה, דכתיב גבי דיני נפשות (דברים יג פסוק טו) וְדַרְשָׁתָּ וְחִקְרָתָּ וְשָׁאַלְתָּ הַיָּטֵב וְגו', וילפינן דיני ממונות מיניהו שצריך ג"כ דרישה וחקירה דכתיב (ויקרא כד פסוק כב) מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְגו', הן דיני ממונות הן דיני נפשות משפט אחד יהיה לכם בכל דבר. ולהלן יבואר שתקנו חז"ל בדיני ממונות שאינם צריכים דרישה וחקירה.

ב. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני ממונות בשלשה ודיני נפשות בעשרים ושלשה דיני ממונות ... ודיני נפשות ... לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב

מה בין דיני ממונות² לדיני נפשו:

א. דיני ממונות בשלשה, דיני נפשות בעשרים ושלשה.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ ל א

² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ב. דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה³, דיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה כמו שיבואר להלן.

ג. דיני ממונות מטין על פי אחד כלומר הולכים אחר הרוב אפילו אם הוא רק אחד יותר, בין לזכות בין לחובה, דיני נפשות מטין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה.

ד. דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה, וסותרין הדין אחר שגמרוהו כשרואין שטעו כולם, ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה⁴.

ה. דיני ממונות הכל ראויין ללמד זכות או חובה בין הדיינים בין התלמידים, ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואפילו התלמידים, ואין מלמד חובה אלא הדיינים.

ו. דיני ממונות הדיין המלמד חובה חוזר ומלמד זכות, והמלמד זכות חוזר ומלמד חובה, דיני נפשות המלמד חובה חוזר ומלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה בשעת המשא ומתן, כדי שיטריח להעמיד דבריו בראיות, ואולי ימצא ראייה נכונה, אלא בשעת גמר דין יש לו לחזור ולהמנות עם המחייבין.

ז. דיני ממונות דנין ביום וגומרין אפילו בלילה, דיני נפשות דנין ביום וגומרין ביום.

ח. דיני ממונות אם יכולין גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה, דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות אם יצא זכאי, ולא יענהו ללון בספק וביום שלאחריו לחובה.

³ המוחזק, וכל שכן בחובה להמוציא, ול"מ לאו בדיני ממון שבין אדם לחבירו מיירי, דבי' לא שייך קולא וחומרא, דקל לזה וחומר לזה, אלא ר"ל בענייני ממון דטהור וטמא, אסור ומותר, חייב ופטור, כולן ענייני ממון הם. תפא"י פ"ד מ"א אות ד

⁴ בטעו בדבר שהצדוקין מודים בו, דהיינו דבר שמפורש בתורה, מחזירין אף לחובה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

לפיכך אין⁵ דנין דיני נפשות לא ערב שבת ולא ערב יום טוב שמא יתחייב ואי אפשר להורגו למחר ואסור לענות את דינו ולהניחו אחר השבת אלא אוסרין אותו עד אחד בשבת ומתחילין בדינו.

ובדיני ממונות כבר התבאר במסכת ב"ק ר"ג: שדבר תורה⁶ כל הימים ראויין לדון בהם, ובמקום הצורך מצוה הוא על הדיינין לדון בכל יום, שהרי לא חילקה התורה בזמן ימי הדין, אבל מ"מ אסרו חכמים ואמרו אין דנין בבית הדין בשבת⁷ וביו"ט⁸. כמו שהתבאר בביצה דף לו: שמא יבוא לידי כתיבה⁹, ובכלל זה סידור הטענות וקבלת עדות מהעדים¹⁰ לפני הדיינים, שמא יכתבו הדיינים דברי טענותיהם¹¹.

ואין קובעין¹² זמן לדון בערב שבת וערב יום טוב, מפני שהעם טרודין להכין צרכי שבת ויו"ט¹³, וגם איסור יש לדיינים לדון אף אם נתפייס הבע"ד לעמוד בפניהם לדון¹⁴, מפני שצריכים להיות מתונים בדין ובעיו"ט ובערב שבת הם טרודין¹⁵. ואפילו אם הזמינו לבעל דין לבא לב"ד אין צריך לבא. במה דברים אמורים לשלוח אחריו, אבל אם באו מאליהן מותר לדיינים לקבל טענותיהם.

ואם הזמינו לבעל דין בערב שבת ויו"ט לבא לדין אחר השבת ויו"ט ולא בא, אין קונסין אותו, דאמרינן אגב טרדת הזמנת צרכי שבת ויו"ט שכח ולא זכר שהזמינוהו.

גם בינם לבין עצמם אסור לבעלי הדין לסדר טענותיהם בשבת ויו"ט¹⁶ כדי שיהיו שגורים ושנונים בפיהם בעמדם לפני הדיינים, משום איסור "ודבר דבר".

⁵ שם הלכה ב

⁶ שו"ע ונו"כ ה א

⁷ שו"ע ונו"כ שלט ד

⁸ שם תקבד א

⁹ ומי שעבר ודן דין בשבת, בין בשוגג בין במזיד, בין בתשלום שכר ובין בחינם, מה שעשה עשוי, וכמבואר בשו"ע בסוף סעי' זה, ולא נפסל עקב כך לשמש כדיין, וכשר לעדות. ועיין בס' מועדים וזמנים ח"ז סי' קמ"ז בטעם הדבר.

¹⁰ מ"ב יד בשם הגרעק"א בשם שו"ת שבות יעקב ח"א סי' י"ד

¹¹ מ"ב שם קיא

¹² שו"ע ונו"כ ה ב

¹³ לבוש שם

¹⁴ ודוקא לדון אסור, אבל לקבל טענותיהן ולפסוק הדין אחר השבת ויו"ט מותר מצד הדיינים, כ"כ ר"ן ריש כתובות [א' ע"ב מדפי הרי"ף], אלא שאינו יכול לכפות הבעל דין על זה שיבוא, ומשום הכי סיים המחבר וכתב ז"ל, ואם הזמינו לבעל דין כו', ר"ל לקבל הטענות. אי נמי קמ"ל בזה דאף אם אין הדיינים טרודין כגון שיש להם אחרים שיטרחו עבורם, מכל מקום הבעלי דין א"צ לבוא. סמ"ע שם ג

¹⁵ סמ"ע שם ג

¹⁶ שעת"ס סק"א בשם מור וקציעה, ובמחשבה מותר אם אינו גורם לעגמת נפש, כמבואר בס"י ש"ו אות כ"ו. וגם ביום טוב שני לבן חו"ל הנמצא בארץ ישראל אסור בכך, ואסור להתייצב לפני הדיין או בית הדין, דנהי דאין

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אולם מותר גם לדיינים עצמם¹⁷ לעיין בספרי הפוסקים¹⁸, ראשונים ואחרונים, וללבן ולחדד את הדין בחבורת תלמידי חכמים ודיינים מומחים, שבכלל לימוד תורה הוא, אך לא ישבו בבית הדין כפי שרגילים לשבת בחול¹⁹, אמנם אם גורם לעגמת נפש ולשברון לב, אסור לעשות זאת בשבת, כי אסור להצטער בשבת. ולבעל הדין עצמו אסור ללבן עם הדיין הבורר או הטוען²⁰.

אולם שאר עניינים שאינם קשורים לדברי תורה כגון ספרי חול של משפטים ומחקרים וכדומה או ספרי חשבונות אסור²¹ משום "ודבר דבר", ומשום "שטרי הדיוטות".

עד חולה וקרוב למות, או במקרה בו הוא עלול לברוח, וכדומה, התירו להושיב בית דין ולקבל עדות ממנו²².

גם בערכאות של גויים אין להתדיין השבת וביו"ט²³, ואין לו להתייצב שם, בין אם הוא התובע ובין אם הוא הנתבע, אלא רשאי למנות בא כח (עורך דין) נכרי שייצג אותו שם.

אסור לתפוס ולהכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש כדי שלא יברח, וכל שכן שאסור להלקותו, שהרי זה בכלל דין²⁴.

אולם אם אחד רוצה לברוח כדי לעגן את אשתו, מותר לחבשו²⁵.

ג. דיני ממונות השמאות והטהרות מתחילין מן הגדול דיני נפשות מתחילין מן הצד

עליו חשש שמא יכתוב (דאינו אלא על דיינים), מכל מקום אמירת טענותיו לפני הדיינים יש בו משום 'ודבר דבר', ועיין שו"ת בצל החכמה ח"א סי' ס"ה

¹⁷ וכן טוען רבני, בורר, מגשר, וכדומה

¹⁸ שע"ת שם מהזיק ברכה להחיד"א סק"ח ובכה"ח סק"ח.

¹⁹ ערוה"ש שם יא

²⁰ מ"ב שם יא

²¹ כמבואר בס"י שו

²² מ"ב יד בשם הגרעק"א בשם שו"ת שבות יעקב ח"א סי' י"ד

²³ שע"ת שם

²⁴ רמ"א שם

²⁵ במ"ב יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר במסכת גיטין דף נט. ש דיני ממונות²⁶, וכן הטומאות והטהרות, מתחילין מן הגדול שבדיינים ושומעין את דבריו²⁷. ודיני נפשות מתחילין מן הצד, מפי השמועה²⁸ למדו שאין מתחילין בדיני נפשות מן הגדול²⁹ אלא בקטן שבקטנים³⁰ שמא³¹ יסמכו השאר על דעתו ולא יראו עצמן כדאין³² לחלוק עליו, אלא יאמר כל אחד דבר הנראה לו בדעתו ואם פתחו בגדול

²⁶ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה ו

²⁷ ובראב"ד השיג כאן הרמב"ם ועיין ברדב"ז כאן שמחק להשגה זו וכן עיין במרכה"מ כאן שגם כתב שהשגת הראב"ד אין מקומה כאן אלא שייכת להלכה ז שם.

²⁸ רמב"ם סנהדרין פ"י ה"ו מלשון זה משמע שאינו בכלל לאו דלא תענה, אבל בספר המצוות רפג ובחינוך עז כתבו דדין בכלל הלאו הוא ועיין לח"מ שם ה"א שכתב שלא ידע מנין יצא לו שדין זה בכלל הלאו ועיין מנחת חינוך שם אות י

חדושי הר"ן סנהדרין לב ע"א שמשמע שדין זה אינו אלא מדרבנן וז"ל "והיינו טעמא דבדיני נפשות אין מתחילין מן הגדול כדי שלא יסתמו דברי הקטנים מפני הגדולים אבל בשאר דיני ממונות וטומאות וטהרות לא החמירו"

²⁹ ואינו מצד שאסור לחלוק על הגדול דלא תענה על רב עיין בג"י סנהדרין דף ל"ו בשם המפרשים לאו למימרא דאסור לענות על רב דאדרבה אסור לו לשתוק אלא הכי אמר קרא שראוי לעשות בענין שלא יצטרכו לענות על רב כלומר שידברו הם תחלה ולא מפני כבודו אלא שיש לחוש שמא לא ירצה התלמיד אה"כ לחלוק על הרב עיי"ש, וכן משמע מפרש"י במתני' סנהדרין דף ל"ב שכתב שמא יחייבנו הגדול ולא ירצו לחלוק על דבריו משמע שודאי רשאים לחלוק וגם מחוייבין כדסובר הנ"י אך שהוששין שמא לא ירצו. ולתוס' סנהדרין דף ל"ו שסברי שאסור לחלוק עיין במהרש"א ומהר"מ הא סברי בלשון אחד שלא נאמר האיסור אלא בדיני נפשות ואף לפי הראשון יכולין דרך שאלה. והרמב"ם אף שבפירוש המשנה כתב אסור לנשאים לחלוק עליו מ"מ בהלכותיו בפ"א מסנהדרין ה"ו לא כתב בלשון שאסור משמע שסובר בחבורו כפי הנ"י. (שו"ת אגרי"מ או"ח א סי' קט ועיין תו"ט סנהדרין פ"ד מ"ב ד"ה מתחילין)

³⁰ שאע"ג שמצד החשש שמא יסמכו על דעתו יכל להתחיל ממי שגדול אחריו שהרי לא יחששו לחלוק עליו כיון שיש גדול ממנו מ"מ זהו כבודו של הגדול להתחיל מהקטן שבקטנים מלהתחיל במי שגדול אחריו (תו"ט סנהדרין פ"ד מ"ב ד"ה מתחילין)

³¹ וכן כתב ברש"י סנהדרין לב ע"א ד"ה דיני נפשות אבל בדף יח ע"ב בד"ה לא תענה כתב רש"י אינך רשאי לסתור דברי המופלא שבדיינים וכ"כ הרמב"ם בפיהמ"ש פ"ד מ"ב "לפי שאם יתחיל הגדול אסור לנשאים לחלוק עליו" ועיין בנימוקי יוסף במשנה שם ובתו"ט ועיין חדושי הר"ן שם לו ע"א ד"ה לא תענה פ"י אין האזהרה על הקטן שלא יענה אחר הגדול בדין אלא עיקר האזהרה היא על הגדול שלא יתחיל ויאמר דעתו תחילה כי שמא יפתח בחובת הנדון ושאר דייני הסנהדרין הקטנים ממנו לכבוד המופלא שבב"ד שפתח לחיוב לא יוכלו לחלק עמו כרצונם להפך בזכות הנדון לפיכך ראוי שיתחילו מן הצד כי שמא לאחר שישמע המופלא הטענות שטענו הראשונים לזכות הנדון יחזור ויהפך בזכותו אף על פי שבראשונה היתה כוונתו לחובה, ומיהו אם רצה הקטן לענות ולחלוק על הגדול הרשות בידו וכן כתב ה"ר דוד ז"ל. וכ"כ בשו"ת רדב"ז חלק א סימן שח "ושיעור הכתוב כך הוא לא תתחיל לדבר כי שמא לא יענה על רב ונמצא מתחייב שלא כדן והאזהרה היא על הגדול ודוק ותשכח. וכן כתבו בשם רבינו דוד ז"ל תלמידו של הרמב"ן ז"ל"

³² ודין זה לכתחילה דלמא יסמוך על דעתו, אבל אם הגדול אומר דעתו, והקטן יש לו דעת, ואין נראים לו דברי הגדול, בודאי מחוייב לומר דעתו ולחלוק עליו, ובלא זה הוי מטה דין. אך הסמ"ג לאוין קצ"ה קצ"ו, כתב דאסור לחלוק על הרב בסנהדרין מהאי קרא, וכבר תמה עליו בספר פרשת דרכים בדרך מצותיך [חלק שני ד"ה ודע שהר"מ בסי' רפ"ג], עיי"ש, רק כולם סברי דהטעם דלמא יסמוך עליו (מנחת חינוך שם אות ה)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אפילו שהוא עצמו פתח לזכות³³ עברו על לאו שנאמר (שמות כג פסוק ב) ולא תענה על רב לנִטת .

אולם אפי' בדיני ממונות³⁴ משום מדת ענוה, נאה יותר להתחיל מן הצד.

ד. שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו

היאך אתם מעידין על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו

הייתם במקום פלוני שטר כשר ועדיו כשרין חיישינן שמא

איחרוהו וכתבוהו

אין עידי השטר³⁵ נעשים זוממים עד שיאמרו בבי"ד שטר זה בזמנו כתבוהו ולא אחרנוהו, או אם כתבו כן בשטר שבזמנו כתבוהו³⁶. ואם אמרו בזמנו כתבוהו, והוזמו אח"כ, נפסל השטר והעדים³⁷.

אבל אם לא אמרו כן, אף ע"פ שזמנו של שטר דרך משל באחד בניסן בירושלים, ובאו עדים והעדו שעדי השטר היו עמהם בבבל ביום זה, השטר כשר והעדים כשרים. שהרי כל מה שנוכל להחזיק העדים בחזקת כשרות מחזקינן, ואמרינן שאפשר שאחרוהו וכתבוהו, וכשהיו בירושלים בא' באדר כתבו שטר זה שם, ואיחרו זמנו וכתבו בא' בניסן.

ובמקום ששטר מאוחר פסול כגון בשטר הלואה בלא דאיקני³⁸ אין לתלות שאחרוהו, וכך בשטר מכר שמאוחר פסול י"א³⁹ שלא אמרינן אחרוהו, וי"א⁴⁰ שי"ל שמדעת המוכר אחרוהו.

³³ דלכאורה היה אפשר לומר, דלאו זה דלא יתחיל הגדול מכואר לעיל בדברי הרב המחבר, דהכל הוא מצד החמלה דשמא יסמכו על דעתו, א"כ דוקא בפתח לחובה, אבל פתח לזכות דהוא חסד, אם יסמכו על דעתו א"כ אפשר אינו עובר בלאו, אך נראה דלא חילקה התורה (שם)

³⁴ לחם משנה שם

³⁵ שו"ע ונו"כ לד ט

³⁶ ש"ך שם יב

³⁷ ועיין ש"ך [סקי"ג] שמסיק דבעדות שבשטר לא מהני הזמה לענוש בגוף או בממון, ומ"מ העדים נפסלין.

³⁸ כשלא כתב בדאקני. סמ"ע שם כא

³⁹ סמ"ע שם ואורים טו

⁴⁰ מאזניים למשפט שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

ה. שטרי חוב המוקדמין פסולים והמאוחרים כשרין

כבר התבאר במסכת ראש השנה דף ב: ובמסכת ב"מ דף יז: ודף עב. וב"ב דף קעא: ששטרי חוב⁴¹ המוקדמים, כלומר שהזמן המופיע בשטר קודם לזמן שבו אירע תוכן השטר, פסולים, שהרי טורף בהם לקוחות שלא כדין. ולפיכך קנסו אותם חכמים, ולא יגבה בשטר מוקדם אלא מבני חורין⁴², גזרה שמה יטרוף בו מזמן ראשון שהקדימו.

וכשבא⁴³ לבית דין בשטר כזה לתבוע את הלוח, גובה בו מיד מבני חורין וקורעין את השטר, או שכותבין לו פסק דין על הלוח וממילא טורף אף ממשעבדי מיום שנכתב הפסק דין, אבל אין מוסרים לו השטר שיגבה מהלוח מבני חורין, דהא יש לחוש שיגבה בו ממשעבדי מזמן ראשון ואם יטעון הלוח פרעתי, דינו כטוען בן בשאר שטרות. וי"א דפסול לגמרי ונאמן לומר פרעתי, אבל אינו נאמן לומר⁴⁴ לא היו דברים מעולם. וכן עיקר.

אבל מ"מ⁴⁵ לכולי עלמא גובה מהלוח כשהוא מודה שהוא חייב או כשיש עדים בזה. וכותבין לו פסק דין על הלוח, וממילא טורף אף ממשעבדי מיום שנכתב הפסק דין.

שטרי חוב המאוחרים, כשרים, שהרי הורע כוחו של בעל השטר, שאינו טורף אלא מזמן השטר. ואף על פי שלא כתבו בו שהוא מאוחר, הרי זה כשר.

ודוקא⁴⁶ בשטרי הלואה. אבל בשטרי מקח וממכר, אפילו מאוחרים פסולים, אלא אם כן כתב האיחור בפירוש, דאיכא למיחש שמהא אח"כ יחזור וימכרנה

⁴¹ שולחן ערוך ונו"כ הלכות הלואה סימן מג סעיף ז

⁴² ואפילו אם יקחו הב"ד השטר בידם ולא יתנו לטרוף מזמן ראשון, או שיכתבו ב"ד על השטר, שטר זה לא יטרוף בו כי אם מזמן זה, אפ"ה אינו גובה ממשעבדים משום קנס, כיון דמתחילת כתיבתו היה ראוי ועומד לטרוף בו מזמן ראשון. סמ"ע שם י

⁴³ ש"ך י

⁴⁴ דלא כהש"ך [סקי"ב] שסובר דהוי מפי כתבם ונאמן לומר להד"מ. ואם הלוח מודה, חייב לשלם לכו"ע. ש"ך [סקי"א]

⁴⁵ ש"ך ס"ק יד

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

להמוכר, ויוציא אח"כ זה השטר שזמנו מאוחר ויאמר חזרתי ולקחתי ממך פעם שנית.

ו. דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה... ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לוי

כבר התבאר במסכת יבמות דף קכב: ולעיל דף ב: וג. ודף ל: שמן התורה⁴⁷ כל העדים צריכין דרישה וחקירה, דכתיב גבי דיני נפשות (דברים יג פסוק טו) וְדַרְשֵׁתָּ וְחִקְרָתָּ וְשָׁאַלְתָּ הַיָּטִב וְגו', וּלְפִינֵן דִּינֵי מִמוֹנוֹת מִיֵּיחֹו שְׂצִרִיךְ ג"כ דרישה וחקירה דכתיב (ויקרא כד פסוק כב) מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְגו', הן דיני ממונות הן דיני נפשות משפט אחד יהיה לכם בכל דבר.

אבל כשראו חז"ל שהיה זה גורם נעילת דלת בפני לוי⁴⁸, שהיו נמנעים מלהלוות שמא יכחישו העדים זה את זה ע"י הדרישות והחקירות, וכן בשאר עיסקי ממונות היה זה סבה להרבות עושי עול שהיו עושין עולה זה לזה, והיו סומכים שלא יתחייבו על העול אשר הם עושים מפני שהעדים לא יכוונו עדותם מתוך הדרישה והחקירה, לפיכך תקנו ז"ל שבכל דיני ממונות בכלל הן עידי הודאות והלוואות הן עדי ירושות ומכירות מתנות וגזילות וכיוצא בהן⁴⁹, לא יהיו העדים צריכין דרישה וחקירה כדי לנעול דלת בפני לוי עושי עול.

אפילו⁵⁰ אם הדיין רוצה להחמיר לדרוש ולחקור לא יעשה כן, אבל בדיעבד אם חקרו הב"ד את העדים ואמרו איני יודע בדרישות וחקירות עדותן בטלה.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ הו"מ ל א

⁴⁸ לבוש שם וסמ"ע א

⁴⁹ ודווקא באלו תקנו מפני שהם שכיחים ומצויין ויש בהם משום תיקון העולם, אבל חבלות דלא שכיחי אוקי אדאורייתא שצריכין דרישה וחקירה ולא תקנו בה כלום. ועיין מה שכתב בש"ך לקמן סימן ל"ג סעיף ט"ז [סקמ"ז], דה"ה אם אירע שחקר הדיין או בקנסות או בדין מרומה ואמר אחד מהן איני יודע עדותן בטילה, דהו"ל כעדות שאי אתה יכול להזימה, ודלא כהריב"ש סי' רס"ו וע"ש. והב"י [מחודש ב'] והב"ח [סעיף א'] הביאו דברי הריב"ש בסתם. וכתב הש"ך ל ס"ק ה ולפעד"נ כמ"ש, וצ"ע

⁵⁰ ש"ך שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

דף לב:

ז. בדיני קנסות ואיך בהודאות והלואות

מה שהתבאר⁵¹ שדיני ממונות אינם צריכים דרישה וחקירה, במה דברים אמורים בהודאות והלואות מתנות ומכירות וכיוצא בהן, אבל בדיני קנסות⁵², ודיני חבלות⁵³, וכל דבר⁵⁴ דלא שכיחי דלא עבדינן שליחותיהו כמבואר לעיל דף ב. צריכין דרישה וחקירה, ואין צריך לומר במלקות ובגלות.

ח. כאן בדין מרומה כאן בדין שאינו מרומה

כבר התבאר במסכת ב"ב דף מא. שאף על פי שאין⁵⁵ עידי דיני ממונות צריכין דרישה⁵⁶ וחקירה, אם היה נראה לדיין שהדין מרומה והוצרך לבא לידי דרישה וחקירה להוציא הדין לאמתו, ודרש וחקר והכחישו זה את זה בדרישות או בחקירות עדותן בטלה.

ודוקא בהכחישו זה את זה הכחשה גמורה עדותן בטלה, אבל אם אמר אחד באיזה יום באיזה שעה כו' והשני אומר איני יודע אין זה הכחשה גמורה.

⁵¹ רמב"ם הלכות עדות פרק ג הלכה ב, שו"ע ונו"כ ל א

⁵² עיין לח"מ שם.

⁵³ ונ"ל דוקא לחייב חמשה דברים כדין תורה צריך דרישה וחקירה אבל להשקיט הריב וקטט ולהעניש כפי ראות עיני העדה למען השלום אין צריך דרישה וחקירה שהרי הקילו לקבלם כה"ג שלא בפני בעל דין כדלעיל סי' כ"ח סמ"ו. מאזנל"מ שם

⁵⁴ סמ"ע שם א

⁵⁵ שו"ע ונו"כ ל ב

⁵⁶ החקירות הן ז'. באיזה שמיטה. באיזה שנה. באיזה חודש. בכמה בחודש. בכמה בשבוע. באיזה שעה. באיזה מקום. ושאר שאלות בדיקות מיקרי. והרמב"ם [פ"ג מעדות ה"ג] כתב שהדבר שגוף הענין והעדות תלוי בו, כגון אם חבית יין או חבית שמן, בכלל דרישות הוא. אלא שהרמב"ם [פ"א מעדות ה"ד] כתב שהדבר שגוף העדות והענין תלוי בו ג"כ בכלל דרישה הוא בדיני נפשות, כגון במה הרגו בסייף או בארירן, ובדיני ממונות, מה נתחייב לו אם חבית יין או חבית שמן [שם פ"ג ה"ג].

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכבר התבאר בדף ל. שבדיקות⁵⁷ אף על גב דבדיני נפשות בכולן עדותן בטלה אם הוכחשו בהן, בדיני ממונות אפילו הוכחשו בהן אין עדותן בטלה בכולן.

ט. צדק צדק תרדף אחד לדין ואחד לפשרה כיצד שתי ספינות עוברות בנהר ... אם עוברות שתיהן שתיהן טובעות ... וכן שני גמלים שהיו עולים ... בזה אחר זה שניהן עולין ... תידחה שאינה טעונה מפני טעונה ... תידחה קרובה מפני שאינה קרובה היו שתיהן קרובות שתיהן רחוקות הטל פשרה ביניהן ומעלות שכר זו לזו

שני ספינות שפוגעות זו בזו בנהר, אם שתיהן עוברות שתיהן טובעות ואם בזו אחר זו שתיהן עוברות, וכן שני גמלים העולים במעלה גבוהה ופגעו זה בזה, אם עוברים שניהם בבת אחת נופלים ואם בזה אחר זה עולים, כיצד הם עושים, טעונה ושאינה טעונה תדחה שאינה טעונה ותחזור לאחוריה מפני הטעונה.

אחת קרובה למקום שיש מעבר לשתיים, ואחת רחוקה מאותו מקום, תדחה קרובה מפני שאינה קרובה.

ואם אחת קרובה למחוז חפצה והשניה רחוקה תדחה הרחוקה מפני הקרובה⁵⁸.

שתיהן רחוקות או שתיהן קרובות או שתיהן טעונות, הואיל וכולן בדוחק אחד הטל פשרה ביניהם, והם מעלין שכר זה לזה איזה שתחזור לאחוריה ותמתין על חברתה עד שתעבור, ובזה וכיוצא בו נאמר (ויקרא יט פסוק טו)

⁵⁷ וילפון מקראי דכתיב גבי עדות [דברים יג, טו] אם אמת נכון הדבר וגו' שיהא מכוון ולא מוכחש בבדיקות
⁵⁸ כך פירש"י [שם ד"ה קרובה] פירש קרובה לעירה. ובמור [סעיף י"ח] כתב תידחה שאינה קרובה מפני קרובה, וכתבתי בפרישה דכתב כן לפירש"י שפירש קרובה לעירה, והוכחתי שר"ל שקרובה לעיר שרוצה לילך שם, ואז אינו מן הסברא שתידחה הקרובה לבוא לעירה מפני האינה קרובה. סמ"ע שם כד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בצדק תשפט עמיתך. ונאמר (דברים טז פסוק כ) צדק צדק תרדף, אחד לדין ואחד לפשרה.

וכן שני חמורים⁵⁹ שהולכין בדרך ביחד זה בצד זה⁶⁰, והיה אחד טעון משא ואחד רכוב באיש שרוכב עליו, והדרך צר ואין שניהם יכולין לעבור, דבר נכון הוא שמעבירין את הרכוב מפני הטעון, כלומר שמקדים הטעון ועובר⁶¹, וכל שכן אחד ריקן ואחד טעון שמעבירין את הריקן מפני הטעון⁶² ועובר הטעון קודם, שניהם טעונים שניהם רוכבין שניהם ריקנים, עושין פשרה ביניהם.

י. צדק צדק תרדף הלך אחר בית דין יפה אחר רבי אליעזר ללוד אחר רבו יוחנן בן זכאי לברור חיל

כבר התבאר לעיל דף לא: מצוה לחפש⁶³ לרון אצל בי"ד גדול של וועד חכמים, ולילך אחריהם, שנאמר (דברים טז פסוק כ) צדק צדק תרדף הלך אחר בי"ד יפה.

אולם לא נאמר זה על כל דבר ריב קטן⁶⁴, רק אם רואין בי"ד הקטן שזה דין קשה, או שאחד מהן בעל דין קשה ומטריח בטענות הרבה, אז יכול חבירו לומר אני אלך לבי"ד גדול ושם יבוש ויצא הדין לאמתו.

ודוקא כששני הבתי דינין בעיר אחת, או שאין הגדול רחוק הרבה מן הקטן, אבל בטרחה יתירה או רבוי הוצאות אין כופין את אחד מהם לילך לבי"ד הגדול, כי איך יוציא מנה על מנה.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם יג

⁶⁰ סמ"ע שם כא

⁶¹ והוא מלשון מעבירין את המת מלפני הכלה, שפירושו שמקדימין הכלה לפני המת בצרכיו או בהיותם יחד בדרך, וכמ"ש הטור ביו"ד סימן ש"ס ע"ש. ומפני שלא איירי כאן מהעברה לאהריו אלא שיעמוד אחד במקומו עד שיעבור השני תחילה, משו"ה לא הזכירו כאן שיעלו שכר זה לזה אלא פשרה, דהיינו שזה יעבור תחילה פעם זה וזה פעם אחר. ולא כעיר שושן שכתב גם בזה דמירי שפוגעין זה בזה, ובשניהם טעונים או רכובין יעשו פשרה ויעלו שכר זה לזה. סמ"ע שם כב

⁶² שלא תהפך הסברא ולומר שהריקן הוא קל ויעבור במהירות הוא יעבור תחילה שלא ישהה עבורו הטעון הרבה, משא"כ ברכוב שגם הוא משהה קצת בהעברתו. סמ"ע שם כג

⁶³ מאזניים למשפט יד א והוא מהסמ"ג

⁶⁴ שא"כ נבול יבול ר"א בדורו ור"ע בדורו, ומי לנו גדול ממשה רבינו ואמר הדבר הקטן ישפוטו הם ולא היו יכולים לומר לבי"ד הגדול של משה קאזילנא מאזניים למשפט שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

וי"א⁶⁵ שבכלל זה נאמר גם, שאם הנתבע אומר שהוא יברר שנים וגם התובע יברר שנים והם יבררו החמישי, או שהתובע אומר כן⁶⁶, שהרשות בידו, שכל זמן שהדיינים רבים יותר יוצא הדין לאמתו, ועל זה אמרו הלך אחר בית דין יפה, וריבוי חכמים בית דין יפה הוא⁶⁷.

יא. מסייעין את העדים ממקום למקום כדי שתיטרף דעתו ויחזרו בהן

כבר התבאר במסכת סוטה דף ח. שמנאמר בפרשת ראה בפרשת עיר הנדחת שנאמר (דברים יג פסוק טו) וְדַרְשֵׁתָּ וְחִקְרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הַיָּטִב⁶⁸. למדו⁶⁹ שיש חובה על בית דין לחקור את העדים המעידים בבית דין⁷⁰, כדי לברר את אמיתות עדותם⁷¹. חובה זו נמנית כמצוה במנין המצוות⁷².

⁶⁵ רמ"א שם יג א

⁶⁶ סמ"ע ט וש"ך שם ה

⁶⁷ כן הוא דעת רמב"ן עה"ת עה"פ איכה א' א' לְבַדִּי מִרְחֹקְכֶם וּמִשְׁאַכְּם וְרִיבְכֶם (דברים פרק א פסוק יב) כתב ולשון רש"י מספרי (דברים יב), מרחכם, מלמד שהיו מרחנין, היה אחד מהם רואה את בעל דינו נוצח בדין אומר יש לי עדים להביא יש לי ראיות להביא מוסף אני עליכם דיינין. והדין הזה לא ידעתי אותו, שיהא בעל הדין יכול להוסיף דיינין יותר על שלשה בדיני ממונות, וכל שכן לאחר שמען בפניהם וראה שחברו נוצח בדין, שאלו קבל עליו קרוב או פסול יכול לחזור בו עד לאחר גמר דין, אבל הכשרין לדון אינו יכול לחזור בו. ושמא נלמוד מכאן, שיכול אדם לומר שני דיינין אני בורר לי ותברור אתה שנים אחרים והם יבררו עוד אחד, ויהא הדין נגמר בחמשה או ביותר, כמו שאמרו, אינו דומה דין הנגמר בה' לדין הנגמר ב'. ואף על פי שג' כופין לדון בפניהם, בשאינו רוצה לקבל עליו לדון, אבל רוצה לברור יותר בורר, דהוה ליה כאומר נלך למקום הועד ששומעין לו במקום שאין שם טורח. שבכך נצטוונו, שנאמר (להלן טז כ) צדק צדק תרדוף, הלך אחר ב"ד יפה (סנהדרין לב ב), וריבוי חכמים ב"ד יפה הוא. והנה במדבר היו החכמים מצויין עמהם, ויכולים לומר נלך לפני שרי האלפים.

⁶⁸ עוד נאמר בענין יחיד שעבד עבודה זרה (דברים יז ד) "והגד לך ושמעת ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל". ועוד נאמר לגבי עדים זוממים (דברים פרק יט יח) "ודרשו השפטים היטב והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו".

⁶⁹ סנהדרין מ סוף ע"א, ורמב"ם עדות פ"א ה"ד.

⁷⁰ רמב"ם הלכות עדות פרק א הלכה ד

⁷¹ דיני מצוה זו נאמרו במשניות סנהדרין פרק ד מ"א, ופרק ה.

⁷² ספר המצוות לרמב"ם עשה קעט, סמ"ג עשין קט, החינוך מצוה תסג. רס"ג עונש צו, זהר הרקיע עשה נג חרדים פי"ב לב. וראה גם רבינו ירוחם (מישרים נתיב ב ח"ב).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

טעם מצוה זו שבית הדין יוכל לדעת באופן ברור את אמיתות העדות, ולא יפסוק הדין בחפזו⁷³. וי"א שחייבו לחקור ולדרוש את העדים כיון שבלי ידיעת הפרטים המתבררים ע"י דרישה וחקירה כגון הזמן והמקום שבו קרה המקרה, א"א יהיה להזים את את העדים, ועדות שאי אפשר להזימה אינה עדות⁷⁴. וי"א שהחקירה והדרישה נעשית גם כדי שתיטרף דעת העדים עליהם אם הם משקרים ויחזרו מעדותם⁷⁵.

אחר שהבית דין מאיימים על העדים, והעדים עמדו אעפ"כ על כך שדבריהם אמת⁷⁶, מכניסים את הגדול שבהם ובודקים אותו בדרישה וחקירה⁷⁷. אם נמצאה עדותו מכוונת כלומר נכונה, ובלי סתירות, מכניסים את העד השני ובודקים אותו כמו שבדקו את הראשון⁷⁸, וכך עושים לכל העדים⁷⁹. אפילו היו מאה עדים בודקים כל אחד ואחד בדרישה וחקירה⁸⁰. ומדקדקים עליהם ועוברים איתם מענין לענין בזמן השאלה, כדי שישתקו או שיחזרו בהם אם

⁷³ סהמ"צ לרמב"ם שם וחינוך שם. ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' עב) ביאר כע"ז – שחייבו לחקור ולדרוש את העדים כדי לבדוק את אמיתות עדותם, שאם הם שקרנים יתגלה הדבר על ידי שיכחישו זה את זה בדרישה ובקירה ותתבטל עדותם [ראה כע"ז במאירי סנהדרין מ ע"א שכתב שצריך לדרוש ולחקור את כל העדים אפילו הם מאה, כדי לדעת אם תהיה הכחשה ביניהם]. וחלק הנודע ביהודה על הטעם המובא לקמן, ע"ש, ובמנחת חינוך מצוה תסנ.

⁷⁴ נמוקי יוסף סנהדרין ריש פ"ד, רדב"ז להרמב"ם עדות פ"ג ה"ג, ש"ך חו"מ סי' לג ס"ק טז. ע"פ רש"י סנהדרין (מ ע"א ד"ה באיזה יום, ומא ע"ב ד"ה שאי), שכתב ששבע החקירות לגבי הזמן והמקום שקרה המקרה מביאות את העדים לידי הזמה, וכ"כ הרמב"ם עדות פ"א ה"ה, ונראה שעיקר כוונת האומרים שזה טעם החיוב, נאמר לגבי חקירות, ולא לדרישות שהם בדיקות בגוף המעשה, ראה לקמן. ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' עב) חלק וכתב שלא יתכן לומר שהטעם בדרישה ובחקירה, שאפשר יהיה להזים את העדות, שהרי הצריכה תורה לחקור את העדים גם בבדיקות. אף על פי שלא שייכת בהם הזמה, וכ"כ הצריכה תורה דרישה וחקירה אף בדיני ממונות, אף על פי שבהם אין צורך, [לדעתם] שאפשר יהיה להזים את העדים, ולכן כתב הנודע ביהודה שהטעם שהצריכו דרישה וחקירה כדלעיל, שאם הם שקרנים ימצאו את השקר ע"י שיכחישו זה את זה בדרישה ובחקירה ותתבטל עדותם.

⁷⁵ רמב"ם (עדות פ"א ה"ד), וחידושי הר"ן סנהדרין שם וחינוך מצוה תסנ, כפשטות דברי הגמ' שם "אע"ג דלא צריך רמינן עליה". וראה שם בדף לב ע"ב.

⁷⁶ רש"י סנהדרין מ ע"א ד"ה היו בודקין ורמב"ם סנהדרין פ"ב ה"ג.

⁷⁷ משנה סנהדרין כט ע"א, ונפסק ברמב"ם שם, ראה בלחם משנה שם.

⁷⁸ משנה שם מ ע"א "ואח"כ מכניסין" כו', ונפסק ברמב"ם שם. [ראה במשנה ר"ה כג ע"ב].

⁷⁹ זה אחר זה [מאירי שם].

⁸⁰ לדעת אם תהיה הכחשה ביניהם – מאירי שם, ולעיל הבאנו שלדעת הנודע ביהודה זה עיקר טעם שחייבה התורה בחקירה ובדרישה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

יש בעדותם דופי, ואין אמת בכל דבריהם⁸¹. וי"א⁸² שמסיעים אותם ממקום למקום מפניה לפינה ומלישכה ללישכה, כדי שישתקו או שיחזרו בהם אם יש בעדותם דופי.

יב. אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין

אין עדים זוממין⁸³ נהרגין ולא לוקין ולא משלמין עד שיהיו שניהם ראויין לעדות ויזומו שניהם אחר שנגמר הדין, אבל אם הוזם אחד מהן בלבד, או שהוזמו שניהם קודם גמר דין, או אחר גמר דין ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, אין נענשין אף על פי שהוזמו ונפסלו לכל עדות שבתורה.

יג. אמרינן ליה אי לא קטלת לא תדחל

מה שהתבאר שאין פותחין בדיני נפשות לחובה אלא לזכות, פי' לא יהיה פתח דבריך להטות אותו לחובה⁸⁴, כיצד – אומרים לזה שחטא⁸⁵, אם לא עשית דבר זה שהעידו בו עליך, אל תירא מדבריהם.

⁸¹ רמב"ם עדות פ"א ה"ד ע"פ מה שנאמר בסנהדרין (לב ע"ב) "מסיעים כו' ממקום למקום", ומפרש שר"ל מענין לענין ובשעת השאלה. וראה בכס"מ שם. אולם צ"ע אם כן מה מדרמה בגמ' סוטה לחקירת העדים בסוטה פי' הרמב"ם שמסיעים אותה ממקום למקום ממש ואילו בעדים אין עושים כן ומה שמסיעים אותם הוא מדין דרישה וחקירה שזה ליכא בסוטה, ואולי אינו אלא לדמיון בעלמא שצריך לייגעם כל אחד כפי ענינו כדי שיוודו.

⁸² רש"י (אצלינו ושם בסנהדרין) פירש את דברי הגמרא שם שקודם קבלת עדות, מסיעים ממש את העדים ממקום למקום, ולפי"ז לדעתו אין ענין זה קשור לדרישה ולחקירה.

⁸³ רמב"ם הלכות עדות פרק כ הלכה א טור חו"מ לה יד
⁸⁴ כי על כרחנו בתחילת הדין יש לנו לפרש אותו, שאי אפשר לומר שבכל הדין יזהיר שלא תענה בו לחובה, שאם כן לא יהיה שום אדם נידון לעולם. חינוך עז

⁸⁵ מבואר דגז"כ דא"ל אי לא קטלת כו' אבל אח"ז בשעת מו"מ כ"א יכול לומר הנראה בעיניו אף לחוב ועוד אם כ"א י"ל זכות בתחלת דבריו אם כן לא יוכל ללמוד חוב כמבואר לעיל דהמלמד זכות וכו' והיאך משכחת לה בשעת מו"מ שיהיו מחייבים אם לא שעברו על הלאו אך באמת גז"כ שיאמרו לו כמבואר בש"ס ור"מ אבל בשעת מו"מ כ"א רשאי לומר מה שנראה בדעתו כנ"פ. מנ"ח שם ג וכן מוכח שהרי לרב אשי הדין של פותחין הוא לומר כל מי שיוודע לו זכות יבא וילמד עליו וזה הרי משנה מפורשת להלן דף מג. "יצא ליסקל וכו' יוצא לפניו איש פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית ופלוני עדין כל מי שיוודע לו זכות יבא וילמד עליו" ועל כרחך שהכא בתחילת דין והתם לאחר שיצא כבר ליסקל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

